

Onsdagen den 22 januari

Kl. 10.00

*Om en högskola för
södra Stockholms-
regionen*

1 § Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

2 § Svar på interpellation 1985/86:76 om en högskola för södra Stockholmsregionen

Anf. 1 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till att utreda frågan om en högskola för södra Stockholmsregionen.

Jag är medveten om att det inom Stockholmsregionen finns en regional obalans i så måtto att större delen av den högre utbildningen och forskningen finns i de centrala och norra delarna av regionen. Nu finns i anslutning till Huddinge sjukhus medicinsk och odontologisk utbildning och forskning samt vårdutbildning. I Haninge finns yrkesteknisk högskoleutbildning inom det byggnadstekniska området, och i Södertälje finns förskolläro-utbildning och klassläro-utbildning. I årets budgetproposition föreslås att yrkesteknisk högskoleutbildning inom det verkstadstekniska området förläggs till Södertälje.

Det är enligt min uppfattning angeläget att pröva möjligheterna att inom de för högskolan totalt tillgängliga ramarna förlägga ytterligare högskoleutbildning till den södra delen av Stockholmsregionen. Någon ny högskola behöver inte upprättas för detta ändamål. Tvärtom är det rationellt att repliera på den högskoleorganisation som finns och således i stället decentralisera från de befintliga enheterna i Stockholm. Detta är i första hand en fråga för dessa enheter, i samverkan med kommunerna och landstinget.

Anf. 2 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation. Det är uppenbart att vi är eniga om att den nuvarande situationen med den väldigt starka koncentrationen av den högre utbildningen här i Stockholms län inte är tillfredsställande. Att utbildningen är så pass koncentrerad som den är har mycket påtagliga konsekvenser. Benägenheten till högre studier avtar drastiskt med avståndet till högskolan, även i ett så tätbebyggt område som Stockholm och trots de förhållandevis goda kommunikationer som vi har här.

Jag redovisar i min interpellation resultatet av en utredningsverksamhet

som bedrivits i Haninge kommun. Den ger vid handen att det är dubbelt så vanligt att invånare i de norra kommunerna i Stockholmsområdet läser vid universitet som att invånare i de södra kommunerna gör det. Om vi jämför de kommuner som ligger inom en mils radie från universitetet i Frescati, alltså Danderyd, Lidingö, Nacka, Sollentuna, Solna, Stockholm, Sundbyberg och Täby, med de kommuner som ligger två mil eller längre bort från universitetet, alltså Botkyrka, Norrtälje, Nynäshamn, Sigtuna, Södertälje, Upplands Bro och Värmdö, märker vi att det är mer än fyra gånger så vanligt i de kommuner som ligger i närheten av ett universitet att man läser på universitet än i de kommuner som ligger längre bort. Även om det kan finnas många orsaker till detta, t. ex. den sociala sammansättningen av befolkningen, bestyrker undersökningen onekligen att avståndet till utbildningsplatsen spelar en väldigt stor roll.

Intervjuundersökningar som gjorts visar också att det är många som drar sig för att söka sig till högre studier på grund av restiderna, som ju faktiskt kan bli betydande även i en sådan här region. Särskilt påtagligt är det här naturligtvis för dem som deltidsstuderar, som alltså skall kombinera studierna med hemarbete eller yrkesarbete av något slag.

Därför måste det vara ett väldigt viktigt element i ansträngningarna att skapa en bättre balans i utvecklingen av Stockholmsregionen att se till att man decentraliserar utbildningen och inte minst att vi får till stånd en ordentlig och omfattande högskoleutbildning i den södra delen av länet.

Utbildningsministern uttalade sig i princip positivt till en sådan här decentralisering men sade att den borde ske inom nuvarande ramar och utan att man skapar någon egen högskoleutbildning.

Låt mig då säga, herr talman, att jag inte tror att det går att åstadkomma några mer radikala förändringar i fördelningen av den högre utbildningen utan att bilda en egen högskoleenhet. Om detta skall ske genom att man lägger ut kurser från befintliga högskolor – vilket redan sker i viss utsträckning – så kommer det säkert att gå mycket långsamt och få en mycket blygsam omfattning.

Det är också så att underlaget för en egen högskoleenhet för södra Stockholmsområdet är betydande. Även om man bara utgår från det relativt blygsamma antal människor som i dag läser på universitetet – jag tar universitetet som exempel, men detta gäller ju flera högskoleenheter – så finns det utan vidare ett underlag för en högskola i södra Stockholmsområdet av samma storleksordning som de flesta regionala högskolor ute i landet. Om man gör det djärva antagandet att det skulle bli lika vanligt att bedriva universitetsstudier för invånare i de södra kommunerna som det i dag är *i genomsnitt* i Stockholms län – alltså inte den nivå som finns i de norra kommunerna – så skulle det innebära ett underlag för ett universitet i den södra delen av länet av samma storleksordning som Umeå eller Linköpings universitet.

Om man skulle ha ambitionen att människor som bor i de södra länsdelarna i väsentlig grad skall kunna skaffa sig en högre utbildning där, handlar det alltså på litet längre sikt om en enhet i denna storleksordning, och att detta skulle bedrivas som något slags filialverksamhet från Stockholms universitet och andra högskolor är knappast realistiskt, och det är knappast

ens – för att använda utbildningsministerns formulering – rationellt. Säkerligen är det ur administrativ synpunkt betydligt enklare att få en egen högskoleadministration.

Herr talman! Jag vill hävda att om vi vill göra någonting ordentligt åt det här, så att den ojämlikhet som för närvarande finns verkligen kan undanröjas, måste vi ha en egen högskoleenhet för södra Stockholmsområdet – som i och för sig skulle kunna ha större bredd än vad någon enskild högskola i Stockholmsregionen nu har. Det här behöver inte innebära att man samlar all utbildning på ett ställe, utan det skulle mycket väl kunna vara en högskoleenhet som bedriver utbildning på mer än en plats i den södra regionsdelen.

Avslutningsvis vill jag fråga: Skall man uppfatta det svar som utbildningsministern har lämnat som ett defintivt nej till alla tankar på att försöka få till *stånd en egen högskoleenhet för södra regionen*, eller är det en tveksamhet som fortsatta diskussioner möjligen skulle kunna undanröja?

Anf. 3 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Pär Granstedt har utvecklat en lång rad skäl för en högskoleplacering i Södertälje. Jag skulle vilja ta upp ytterligare ett par att lägga till den raden.

I Södertälje har vi väsentligt lägre förvärvsandel bland kvinnorna än i resten av Stockholms län, och på det sättet är det också i jämförelse med det övriga landet. När man har gjort undersökningar för att utröna anledningarna, har man funnit dels att Södertäljes arbetsmarknad är så ensidig med inriktning på verkstadsindustri att många kvinnor inte finner lämplig sysselsättning eller arbetstillfälle där, dels att resorna till resten av länets arbetsmarknad för kvinnor är alldeles för långa. Tillgången till ett utbildningscentrum skulle därför möjligen också bidra till att så småningom höja kvinnornas förvärvsfrekvens i Södertälje.

Jag talade om de ensidiga arbetstillfällena i Södertälje. De är också en anledning till att det i Södertälje finns färre människor med tradition av högre utbildning än på många andra orter i Stockholms län. Den påverkan som en högskoleenhet mitt i samhället, i vardagen, innebär kan knappast överskattas. En sådan enhet attraherar också verksamheter av sådan typ som kunde balansera den ensidiga arbetsmarknaden.

Till detta kommer att en högskola placerad i Södertälje skulle ha ett mycket mer varierat innehåll än vad många av landets övriga mindre högskolor har. För att ge några exempel: Det finns både förskolläraryr-, fritidspedagog-, lågstadieläraryr- och mellanstadieläraryrslinjer. Det är den del som gäller lärarutbildningarna. Men dessutom finns en mängd enstaka kurser i högskoleutbildningen som balanserar den inriktningen. Det finns t. ex. pedagogisk-administrativa kurser inom barnomsorgsområdet och en mängd företagsekonomiska kurser som numera genomförs i Södertälje. Affärsjuridik finns också och naturligtvis – eftersom Södertälje är en stor invandrarkommun – utbildning i svenska för invandrare.

Det finns alltså ytterligare skäl att utreda möjligheterna för en högskoleutbildning i Södertälje.

Anf. 4 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag har i mitt svar gett uttryck för att jag delar uppfattningen att man bör sprida den högre utbildningen och forskningsresurserna inom Stockholmsområdet mer än vad som skett. Men jag måste samtidigt påpeka att den kritik som riktas mot högskoleväsendet för närvarande går ut på att det är för mycket administration och att en för liten proportion av resurserna läggs ner direkt på utbildning och forskning. Under sådana omständigheter kan jag inte anse att inrättandet av – som Pär Granstedt säger – ett helt nytt universitet med kanske den storlek som Umeå universitet för närvarande har är motiverat. De skäl som föranledde riksdagen att en gång besluta om inrättandet av ett universitet i Norrland har inte samma styrka när det rör sig om några tiotal kilometer söder om Stockholm.

Jag tror att det rimliga är att den väldiga utbildnings- och forskningsresurs som finns vid universitetet och vid övriga högskolor i Stockholm får disponeras på det sättet att man utnyttjar alla möjligheter att förlägga delar av verksamheten till olika områden inom regionen.

Jag är helt övertygad om att få satsningar är så betydelsefulla för en balanserad regional utveckling som satsningar på forskning och utbildning. Jag är också medveten om att det finns stora regionala obalanser i vårt land, obalanser som det inte är omotiverat att, som en del gör, tala om som orättvisor. Men för att låta högskoleväsendet spela sin roll i en mer balanserad regional utveckling anser jag att krafterna måste koncentreras på ett annat sätt än att man lägger ytterligare en enhet i Stockholmsområdet.

Anf. 5 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Den allmänt positiva inställning till att sprida högskoleutbildning i Stockholmsregionen som statsrådet ger uttryck för noterar vi med tacksamhet. Vi hoppas att den kommer att leda till påtagliga, snara och praktiska resultat. Men frågan är om man kan nå tillräckligt långt utan också organisatoriska förändringar.

I Lennart Bodströms anförande tycker jag mig skymta en något annan principiell syn på hur man uppnår effektivitet än den som jag har. Lennart Bodström verkar ha den uppfattningen att en mycket stor enhet är administrativt effektivare än flera små. Jag tror att det är ganska svårt att få belägg för denna uppfattning.

Jag har haft tillfälle att besöka flera av våra mindre högskolor i landet. Jag har då kunnat konstatera att de små högskolorna ofta är överlägsna just när det gäller att använda resurserna för utbildning och forskning snarare än för administration. Det lilla formatet gör att det inte behövs lika mycket administration. Kommunikationerna mellan beslutsfattarna är enklare. Man kan arbeta betydligt mindre formellt, osv. Jag vill här också påminna om en synpunkt som jag tror Gunnar Myrdal en gång framförde, nämligen att taket på en universitetsenhet borde vara ungefär 10 000 studenter.

Om vi fick en mindre högskoleenhet i den södra regiondelen och i viss mån kunde avlasta Stockholms universitet och kanske andra stora högskolor, kan jag föreställa mig att det skulle kunna leda till en mer effektiv resursanvändning, både i den nya högskoleenheten och i de gamla, som skulle kunna banta sin administration. Detta förutsätter dock rejäla tag.

Det är naturligtvis riktigt att lokaliseringen av universitetet i Umeå också har regionalpolitiska motiv. Men detsamma lär knappast kunna sägas om universitetet i Linköping, som är av ungefär samma storlek.

Genom att skapa en ny högskoleenhet tror jag att man dels kan förenkla administrationen, dels kan komma till rätta med den utbildningsmässiga obalansen på ett mycket bättre sätt än vad man kan göra genom att enbart lägga ut kurser från befintliga högskoleenheter.

Anf. 6 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Inom de flesta områden i samhället har man nu lärt sig vilka nackdelar stora organisationer har. Man håller också på att omorganisera. Inom en större del av näringslivet bryts organisationerna upp i mindre enheter. Man finner då genast att effektiviteten blir bättre.

Vi har ingen anledning att tro att inte samma effekter skulle komma till stånd om man gjorde en utbrytning från ett stort universitet och skapade en mindre enhet. Vad det talas om här är faktiskt en utredning för att studera konsekvenserna.

Det finns, som vi i folkpartiet tidigare har framhållit, många andra saker som man kan göra på högskoleområdet. Man kan t. ex. skala bort onödig administration och byråkrati, typ regionstyrelserna. Men en mindre enhet med undervisning kan skapa större effektivitet, mindre byråkrati och mer tid till undervisning.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1985/86:89 om utbildningen av lärare för grundskolan

Anf. 7 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig om jag vill redogöra för hur de av riksdagen beslutade förändringarna i propositionen om lärarutbildning för grundskolan kommer att följas upp.

Regeringen lämnade i juli 1985 ett uppdrag till skolöverstyrelsen (SÖ) och universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att förbereda den nya lärarutbildningen och lämna underlag för de ställningstaganden som krävs. Som grund för arbetet skall självfallet ligga riksdagens beslut om lärarutbildningen, vilket också framgår av att det i uppdraget hänvisas till utbildningsutskottets betänkande (prop. 1984/85:122, UbU 31, rskr. 366). I sitt arbete med utbildningsplanen har således UHÄ t. ex. att beakta de uttalanden om utbildningens innehåll och om behörighet för antagning som riksdagen har gjort.

Riksdagen kommer i enlighet med sitt beslut att under nästa riksmöte få en redovisning av vissa frågor som rör den nya lärarutbildningen, t. ex. avseende balansen mellan olika huvuddelar i utbildningen. I det uppdrag som har lämnats till UHÄ ingår att lämna regeringen underlag för en sådan redovisning.

Vidare har SÖ fått i uppdrag att i samråd med UHÄ göra upp en plan för

fortbildning av lärare, vilket också begärts av riksdagen. Planen skall redovisas för regeringen senast den 1 oktober 1986, och det bör vara möjligt att presentera den för riksdagen under nästa riksmöte.

Anf. 8 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på också denna interpellation.

När regeringen presenterade sitt förslag till hur lärarutbildningen på grundskolan skall se ut i framtiden fann vi att förslaget innehöll många och allvarliga brister. Vi valde dock att i stället för att bara yrka avslag på det försöka arbeta konstruktivt och föreslå de förändringar som vi ansåg nödvändiga för att vi skulle få en bra lärarutbildning i framtiden. Vi fick en anmärkningsvärt stor framgång med de förändringsförslag vi presenterade och fick riksdagens bifall på praktiskt taget varje punkt.

Det innebär för det första att riksdagen uttalade att man i lärarutbildningen måste framhålla vikten av goda ämneskunskaper, för det andra att riksdagen uttalade att lärare med en utbildning med inriktning mot de lägre årskurserna måste ha utbildning i engelska och för det tredje att man slog fast att undervisningen såväl i lärarutbildningen som i själva grundskolan måste utgå från kunskaper i klart definierbara ämnen. Vidare innebar riksdagsbeslutet att ämnesutbildningen för lärare i de högre årskurserna med inriktning mot orienteringsämnena förlängdes med en termin samt att utbildningen för lärare med undervisning på detta stadium skall avse årskurserna 4-9 i stället för 3-9, som regeringen hade tänkt sig. Dessutom skall treårig gymnasieutbildning i karaktärsämnena vara behörighetskrav för lärarutbildningen. Regeringen skall vidare lägga fram förslag om flerårig planering för kompletteringsutbildning av redan verksamma ämneslärare. Slutligen uttalades att utbildningen av lärare för grundskolan och gymnasieskolan skall planeras så att inga hinder skapas för dem som vill ha dubbel behörighet.

Som utbildningsministern har redovisat kom sedan utredningsdirektiven till skolöverstyrelsen och till UHÅ. Där finns en allmän hänvisning till riksdagsbeslutet, men därefter utvecklas vissa saker utförligare medan andra förbigås med tystnad. Det var mot den bakgrunden som jag tyckte det skulle vara värdefullt att från regeringens och utbildningsministerns sida få en litet klarare markering av att den långa rad beslut med ändringar i regeringsförslaget som riksdagen fattade på varje punkt skall följas upp i utredningsarbetet, oavsett om detta är uttryckligen nämnt i direktiven eller inte. Jag hoppas att jag kan tolka utbildningsministerns svar som en sådan markering av att det är viktigt att noga följa upp allt som riksdagen faktiskt har uttalat.

Det finns också på en punkt en tvetydig formulering i direktiven. Det är den som gäller möjligheten till dubbel behörighet, dvs. både som ämneslärare i grundskolan och som gymnasielärare. Där sägs nämligen att man bör visa i vad mån utbildningen på grundskollärlinjen skall kunna ge behörighet för undervisning även i gymnasieskola och vuxenutbildning.

Vad riksdagen har sagt är ju att det är angeläget att utbildningen av lärare för grundskolan och gymnasieskolan planeras så, att hinder inte skapas för den som vill ha dubbel behörighet. Det är alltså en klar beställning från riksdagens sida att man skall göra det möjligt att erhålla dubbel behörighet

utan onödiga svårigheter. Någon sådan markering återkommer inte i direktiven, där det snarare sägs att man skall se i vad mån det är möjligt.

Jag tycker att det vore värdefullt att få en klar deklARATION, att regeringens direktiv skall fattas så att man i alla delar skall följa upp riksdagsbeslutet, också på den speciella punkt som jag har nämnt här och som gäller möjligheten till dubbel behörighet.

Anf. 9 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Att folkpartiet mycket bestämt har tagit avstånd från de kvalitetsförsämringar som denna lärarutbildning innebär på många områden är allmänt känt. Framför allt har vi tagit avstånd från den bristande ämneskunskap i många ämnen som senarelärarna kommer att ha enligt den nya modellen. Vi har också reserverat oss till förmån för en annan uppfattning.

Det finns dock en fråga som inte har diskuterats så mycket eller över huvud taget talats om när det gäller en förändring inför den nya ordningen, och den gäller vad som händer med läroplanen Lgr 80 och dess bestämmelser om stadietimplaner. Låt oss anta att en tidigarelärare undervisar upp till årskurs 7. Hur skall man då utforma den lärarutbildningen? Man kanske i en skola lägger en viss del av ämnet eller huvudparten av ämnet i årskurs 7, medan man i andra skolor lägger ämnet i årskurs 9 eller årskurs 8. Hur har man tänkt att lösa detta problem, och vilka instruktioner har lämnats till skolöverstyrelsen när det gäller läroplan eller läroplansförändringar?

Anf. 10 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Pär Granstedt har uttryckt förhoppningen att riksdagens beslut i alla delar kommer att följas upp när det gäller lärarutbildningen. Det anser jag är fullkomligt självklart. Som Pär Granstedt sade var det ju en stor majoritet i riksdagen som fattade beslutet, och propositionens förslag modifierades på en del punkter genom att överensstämmelse nåddes i uppfattningarna mellan socialdemokraterna och centerpartiet. På grundval av det riksdagsbeslutet har skolöverstyrelsen och UHÅ fått sina uppdrag. I inledningen till den skrivelse som lämnats från regeringen till skolöverstyrelsen med uppdrag att vidta åtgärder åberopas just riksdagens beslut med hänvisning också till utbildningsutskottets betänkande. Jag har ingen anledning att tro att i SÖ skulle finnas någon vilja att gå ifrån vad vi här i riksdagen enats om.

Till Ylva Annerstedt vill jag säga att det knappast är meningsfullt att nu dra upp en diskussion igen om huruvida kvaliteten ökar eller minskas hos lärarna i de högre årskurserna i grundskolan.

Jag vill bara erinra om ett förhållande som påpekades under fjolårets riksdagsbehandling, nämligen att den nuvarande lärarutbildningen medför att ett inte obetydligt antal lärare undervisar i ämnen för vilka de över huvud taget inte har fått någon högskoleutbildning. Detta beror på att den nuvarande lärarutbildningen i många avseenden innebär att examina är så smala att det är nödvändigt att använda lärarna också på områden i undervisningen där de inte har fått någon utbildning.

Jag vill också påpeka att riksdagens beslut är utformat med hänsyn till

skolans behov. Nu står vi inför situationen att utforma lärarutbildningen mer i detalj. Då finns det inte någon anledning att glömma att lärarutbildningen samtidigt har utgjort en god grund för vidare arbete på många andra områden, t. ex. övergång till forskningsverksamhet. Därför finner jag det angeläget att skolöverstyrelsen och universitets- och högskoleämbetet vid utarbetandet av en ny utbildningsorganisation iakttar nödvändigheten av att högskolan inte berövas en väsentlig plattform från vilken man i fortsättning-
en även kan rekrytera forskarstuderande. Efter hand som detta arbete fortgår kommer riksdagen att få rapporter om det. Så småningom kommer regeringen att lägga fram sitt förslag för riksdagen, och jag är övertygad om att det kommer att vara i överensstämmelse med det beslut man tidigare under betydande uppslutning har fattat här.

Anf. 11 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag vill börja med att konstatera att när utbildningsministern säger att riksdagen modifierade regeringsförslaget så uttrycker han sig i överkant försiktigt. Som framgick av vad jag sade i mitt första inlägg ändrades regeringsförslaget väsentligt på en lång rad punkter – på inte mindre än åtta viktiga punkter gjorde man betydande förändringar. Det är på grund av att riksdagen fattade beslut om en lärarutbildning som på väsentliga punkter avviker från vad regeringen ursprungligen hade tänkt sig som vi är mycket angelägna om att följa upp att regeringen verkligen ser till att riksdagens beslut i alla delar genomförs.

Nu har statsrådet gjort markeringar som måste anses vara värdefulla som tillägg till de på sina ställen något dunkla direktiv som regeringen har gett till universitets- och högskoleämbetet och till skolöverstyrelsen. Jag fick emellertid inte någon kommentar till frågan om dubbel behörighet. Det skulle vara värdefullt att även på den punkten få ett klargörande om att regeringens avsikt är att man skall utforma lärarutbildningen för grundskola och gymnasieskola på ett sådant sätt att några onödiga hinder inte läggs i vägen för den som vill ha dubbel behörighet – precis som riksdagen har sagt. Direktiven är nämligen formulerade på ett annat sätt.

De förändringar i förhållande till regeringens förslag som riksdagen beslutade om innebär dessutom att grunden för den kritik som moderater och folkpartister anförde egentligen har bortfallit. Moderater och folkpartister ville att lärarna skulle ha 40 poäng i botten på sin ämnesutbildning i de ämnen som de skall undervisa i. Normalt kommer det också att bli så genom den förlängning av ämnesutbildningen som genomfördes på centerns initiativ. Det innebär att de nyutbildade lärarna kommer att ha 40 poäng i tre undervisningsämnen. Normalt blir det naturligtvis dessa ämnen som lärarna skall undervisa i. Dessutom kommer de att ha 20 poäng i ett fjärde ämne. Detta måste ses som en ersättning till vad som i dag förekommer, nämligen den s. k. kvackningen som innebär att lärare tvingas, precis som utbildningsministern sade, undervisa i ämnen i vilka de över huvud taget inte har någon utbildning. Genom en viss breddning av lärarutbildningen har vi alltså möjligheter att minska den s. k. kvackningen i grundskolan. Sammantaget kan jag inte se detta som något annat än en väsentlig kvalitetsförstärkning jämfört med den situation vi har. Det är en kvalitetsförstärkning som har

kommit till stånd på grund av de förändringar som riksdagen beslutade om på centerns initiativ.

Prot. 1985/86:63
22 januari 1986

*Om utbildningen av
lärare för grundskolan*

Anf. 12 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Utbildningsministern säger att det inte är någon idé att dra upp en kvalitetsdebatt igen, eftersom vi hade en sådan förra året. Det faktum att många lärare i dag undervisar i ämnen som de inte är behöriga i är inte något skäl att försäkra för de lärare som kommer så småningom. Det är i sig en svårighet att lärare förväntas undervisa i fyra ämnen, eftersom det är praktiskt omöjligt för någon människa att hålla sig à jour med och följa med i ämnesutvecklingen på fyra olika områden.

Jag noterar också att jag inte får något svar på frågan om en kommande läroplansförändring. I flera ämnen finns det faktiskt stadietimplaner, t. ex. i ämnet teknik, som har två stadiveckotimmar. Hur skall det då bli? Skall ämnet teknik ligga i årskurs 7 och ingå i tidigarelärares utbildning, eller skall det ligga i senare årskurser och tillhöra senarelärares utbildning? Det är ganska angeläget att veta det, alldeles speciellt som det i dag råder en oerhörd brist på behöriga tekniklärare.

Om man bestämmer sig för att teknikämnet skall ligga i årskurs 1 eller att det skall ligga i årskurs 9 har man redan gjort intrång i läroplanen och har dessutom gjort en mycket stor begränsning i kommunernas lokala frihet att organisera utbildningen. Ett av inslagen i den nya läroplanen var nämligen att något utrymme skulle lämnas för kommunerna att anpassa sin organisation efter lokala förutsättningar.

Jag vill alltså gärna ha ett svar på frågan: Vad kommer att hända med sådana ämnen som det finns möjlighet att utforma stadiplaner för?

Anf. 13 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vet att min kollega Bengt Göransson, som har det närmaste ansvaret för grundskolan, är uppmärksam på det problem som ligger i att ämnen i timplanen kan fördelas så att de kommer i olika årskurser. Det ger nämligen en skenbar frihet åt de olika skolorna, men det kan också föranleda att elever som flyttar från en skola till en annan kommer till en skola, där man redan har gått igenom ett ämne som eleven ännu inte har tagit del av i sin tidigare skola. Jag kan emellertid inte se att denna fråga är nödvändig att behandla nu, när vi diskuterar lärarutbildningen.

Vad så gäller frågan om lärarkvaliteten i de senare stadierna av grundskolan har både Pär Granstedt och jag motiverat varför vi menar att den nya utbildningen i många fall bör kunna medföra en kvalitetsförstärkning.

Till svar på Pär Granstedts fråga hur man skall betrakta utskottets rekommendation att utbildning av lärare för grundskolan och gymnasieskolan planeras så att hinder inte skapas för den som vill ha dubbel behörighet vill jag säga att det är en fråga som SÖ och universitets- och högskoleämbetet har att iaktta i sitt arbete med utbildningsplanerna. Har orden fallit så i regeringens skrivelse till SÖ att man skall utreda möjligheterna för detta, var det inte avsett att denna formulering skulle strida mot vad riksdagen har anfört.

Talmannen anmälde att Ylva Annerstedt anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 14 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Den markering som utbildningsministern nu har gjort när det gäller frågan om dubbel behörighet är värdefull. Den får ses såsom en korrigerings av vad som står i direktiven till universitets- och högskoleämbetet samt skolöverstyrelsen. Jag förutsätter också att de bägge verken kommer att underrättas om hur denna formulering i direktiven skall tolkas så att det inte uppstår några vidare missförstånd på den punkten.

Enligt vår uppfattning kommer en noggrann uppföljning av riksdagens beslut att innebära att man förstärker kvaliteten på våra lärare i grundskolan. När det gäller tidigarelärarna är det alldeles uppenbart att det blir en väsentlig kvalitetsförstärkning jämfört med förhållandena i dag. När det gäller senarelärarna får man den effekten genom den förlängning av ämneslärarutbildningen som riksdagen beslöt om på centerinitiativ. Det innebär, som jag framhöll tidigare, att lärarna normalt kommer att undervisa i ämnen, där de har ämnesutbildning motsvarande 40 poäng.

Kanske jag måste korrigera ett missförstånd, såvida Ylva Annerstedt har för sig att vi har beslutat att lärarna skall undervisa i fyra ämnen. Ylva Annerstedt använde formuleringen att lärarna "förväntas" undervisa i fyra ämnen. Det finns dock ingenting i riksdagens beslut som innebär att lärarna förväntas undervisa i fyra ämnen. Vad som gäller är att de har en mycket god ämneskompetens i tre ämnen. Det är då naturligt att de i första hand undervisar i dessa ämnen.

Dessutom sker nu en breddning av lärarutbildningen, som gör att en lärare har möjlighet att gå in och ta timmar i ett fjärde ämne, när behov uppstår. Det behöver inte innebära att läraren undervisar i fyra ämnen samtidigt. Vi vet ju av erfarenhet att det system som vi har i dag med 2- och 3-ämneslärare i praktiken i väldigt stor omfattning innebär att lärare går in och undervisar i ämnen som de över huvud taget inte har någon utbildning för. Nu har man så att säga ett reservämne, som man kan gå in och undervisa i i stället för att "kvacka", som sker i dag.

Jag tycker att det är en kvalitetsförbättring, om en lärare i en sådan här nödsituation ändå har en utbildning på 20 poäng att falla tillbaka på jämfört med nuläget, där lärare undervisar i ämnen utan att ha någon utbildning alls. Fortfarande är det helt uppenbart att de kvalitetskrav som man kan ställa, nämligen att lärare i första rummet skall ha en 40-poängsutbildning och under alla omständigheter inte skall undervisa i ämnen som de inte har utbildning för, uppfylls på ett bättre sätt med detta system än med det system som vi har haft hittills.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs och hänvisades
Propositionerna och skrivelsen
1985/86:79 till lagutskottet
1985/86:81 till utrikesutskottet
1985/86:85 till lagutskottet

5 § Meddelande om fråga

Prot. 1985/86:63
22 januari 1986

Meddelades att följande fråga framställdes

*Meddelande
om fråga*

den 22 januari

1985/86:341 av *Sonja Rembo* (m) till arbetsmarknadsministern om högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen:

Under arbetsmarknadsministerns frånvaro utomlands har finansministern beslutat "medge" en höjning av den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen till 360 kr. i stället för i budgetpropositionen föreslagna 335 kr. Motiveringen för detta var att finansministern har gjort en annan bedömning än arbetsmarknadsministern.

På vilket sätt skiljer sig arbetsmarknadsministerns bedömning från finansministerns? Vilken av de båda bedömningarna skall uppfattas som regeringens förslag till riksdagen?

6 § Kammaren åtskildes kl. 10.43.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren